

ביטוח לאומי

עבודה חלקית של עובד עצמאי אינה מזכה בדמי תאונה אישית

רו"ח אורנה צה-גלרט, מר חיים חיטמן ורו"ח (משפטן) ישי חיבה

בעד פרק הזמן שבו הוא נמצא בישראל ואבד לו כושר התפקוד, אם לא עסק למעשה בעבודה כלשהי.

אובדן כושר תפקוד לעובד שכיר או לעובד עצמאי מוגדר בתקנה 1(1) לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נפגעי תאונות) - מי שעקב התאונה אינו מסוגל לעבוד בעבודתו ואף לא בעבודה מתאימה אחרת.

ביום 12.9.2013 פרסמנו את מבזק מספר 513 בעניין פס"ד נורית ענתי שבו קבע בית הדין הארצי כי המבוטחת זכאית לדמי תאונה חלקיים למרות שהמשיכה לעבוד בחלק מעיסוקיה שלא דרשו מאמץ גופני.

תמצית עובדתית

● המבוטח עבד כירקן עצמאי בחנות שבבעלותו.

ביום 4 במארס 2016 דחה בית הדין האזורי לעבודה (ב"ל 15-08-41081) את תביעתו של וילים יורם חיון (להלן: "המבוטח") לתשלום דמי תאונה אישית, מאחר ובתקופה הרלוונטית המבוטח חזר לעבודה חלקית בעסקו.

רקע חוקתי

- בהתאם לפרק ו' בחוק הביטוח הלאומי (להלן: "החוק") כל תושב ישראל בין גיל 18 לגיל הפרישה מבוטח בביטוח נפגעי תאונות אישיות (שאינן תאונות עבודה).
- "תאונה" - "אירוע פתאומי שבו גורם חיצוני מביא לחבלה פיסית וכתוצאה ממנה לאובדן כושר התפקוד".
- מבוטח שאירעה לו תאונה, בין בישראל ובין בחוץ לארץ, יהיה זכאי לדמי תאונה

- ביום 8.2.2014 נפגע בתאונת אופניים (לא במהלך העבודה) ולא שב לעבודתו מיום התאונה עד ליום 22.2.2014. בעד התקופה הזו הוא קיבל דמי תאונה אישית כחוק, על פי פרק ו' לחוק הביטוח הלאומי.
  - מיום 23.2.2014 ועד יום 29.3.2014 המבוטח הגיע לעבודה ונכח בעסק כשעתיים בלבד כל יום, על מנת לשמור על העסק "חי" כדבריו.
  - לטענתו, בהיותו בעל עסק עצמאי הוא לא יכול היה להתעלם מעבודה שיש לבצע מול ספקים, לקוחות וכדומה.
  - מיום 30.3.2014 הגדיל את שעות הנוכחות בעסק ל-4 שעות ביום, וגם אז לטענתו לא ביצע את העבודה הפיזית הרגילה אלא רק נכח בעסק כדי לשמור על העסק והיה בקשר טלפוני עם לקוחות וספקים.
  - לטענת המבוטח, רק ביום 4.5.2014 חזר לעבודה פיזית באופן חלקי.
  - אשת המבוטח הגישה תצהיר כי היא עובדת שכירה בעסק כקופאית, ותמכה בגרסת המבוטח כי הגיע לעסק לשמור עליו שלא ייסגר.
  - המבוטח תבע מהמוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") דמי תאונה אישית. תביעתו נדחתה, ובשל כך הגיש תביעה לבית הדין.
  - לטענת המבוטח, המקרה שלו דומה למקרה בפרשת ענתי, פס"ד בבית הדין הארצי (עב"ל 12-02-41669, מיום 1.9.2013), שם המבוטחת נפגעה בתאונת סקי ושהה רק לאחת מעבודותיה בעבודה חלקית אשר לא דרשה מאמץ פיזי, ובית הדין הארצי אישר לה תשלום דמי תאונה חלקיים.
  - לטענת המל"ל, יש לדחות את התביעה מאחר והזכאות לדמי תאונה היא רק אם אבד למבוטח כושר התפקוד וכן שהמבוטח לא עסק למעשה בעבודה כלשהי.
- דיון והחלטה**
- בית הדין דחה את התביעה מהנימוקים הבאים:
1. סעיף 151(א) לחוק קובע מפורשות שהזכאות לדמי תאונה אישית תחול רק אם המבוטח לא עסק למעשה בעבודה כלשהי.
  2. תקנה 1(1) לתקנות קובעת שמשמעות "אובדן כושר התפקוד" היא שהמבוטח אינו מסוגל לעבודתו ואף לא לעבודה מתאימה אחרת.
  3. בהתייחסו לפס"ד ענתי מציין בית הדין כי הפרשנות שנתן בית הדין הארצי באותו מקרה חלה "רק בנסיבות מיוחדות בהן המבוטח עוסק בסוגי עבודות שונים ובמקומות עבודה

5. בית הדין מציע לעובד עצמאי שמעוניין לבטח את עצמו למקרה דומה לרכוש ביטוח נפרד.

שונים, אשר קיימת ביניהן הפרדה מהותית וברורה, וקיימים הבדלים ניכרים בהשלכות של התאונה על כושר התפקוד בין סוגי העבודות השונים".

בשולי הדברים

בשונה מדמי תאונה אישית שלעיל, סעיף 102 לחוק קובע שהמוסד לביטוח לאומי ישלם דמי פגיעה בעבודה מופחתים, לעובד או לעובד עצמאי שצמצם את מספר שעות עבודתו, מחמת אי כושר חלקי לעבוד, שנגרם מפגיעה בעבודה.

(נחזור ונזכיר כפי שצוין במבזק הקודם כי הלכת ענתי סוטה מלשון החוק והתקנות).

4. בענייננו אנו, מדובר באותו מקום עבודה ובאותו עיסוק. כלומר העובדות שונות מאלה בפרשת ענתי. חזרה לאותה עבודה ואותו מקום עבודה ולו באופן חלקי, שוללת זכאות לדמי תאונה.

ויכוח מתמשך עם עובד כפיף שהסתיים באירוע לב הוכר כפגיעה בעבודה

רו"ח אורנה צח-גלרט, מר חיים חיטמן ורו"ח (משפטן) ישי חיבה

רקע חוקתי [סעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995]

"תאונת עבודה" - תאונה שאירעה תוך כדי עבודתו ועקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו, ובעובד עצמאי - תוך כדי עיסוקו במשלח ידו ועקב עיסוקו במשלח ידו".

ביום 21 בפברואר 2016 קיבל בית הדין הארצי לעבודה (עב"ל 15-05-27065) את ערעורו של מ"צ (להלן: "המבוטח") והכיר באירוע הלב שאירע לו (אוטם שריר הלב) בעקבות ויכוח סוער עם עובד כפיף לו - כפגיעה בעבודה.

הסוגיה

- ביום 17.1.2013, התפתח, לטענת המבוטח, ויכוח סוער במיוחד בינו לבין ג'לאל על רקע התנהלותו, והעובדים נאספו סביב. המבוטח החל לצעוק על ג'לאל ולרעוד.
- בהמשך חש ברע ופנה לקבלת טיפול רפואי בשל אירוע לב שלקה בו.
- רק לאחר אירוע זה חדל ג'לאל לעבוד עם המבוטח.
- המוסד לביטוח לאומי ובית הדין האזורי דחו את תביעתו של המבוטח לפגיעה בעבודה. בית הדין האזורי קבע כי על פי העדויות הייתה מתיחות קבועה בינו לבין ג'לאל והיו ויכוחים חוזרים ונשנים.
- בית הדין לא שוכנע כי אירוע הלב היה אירוע חריג לאור הוויכוחים המתמשכים והמריבות שהיו בין המבוטח לבין ג'לאל.

בית הדין האזורי מזכיר את הלכת גוטדינר, שם נפסק כי "ככלל, מתח מתמשך בעבודה, אפילו משתרע הוא על פני ימים או שבועות, אינו עולה כדי 'אירוע חריג', אם כי יכול ו'אירוע חריג' יוכר גם על רקע של מתח מתמשך, מקום בו בסמוך לפני האירוע נוצר 'שיא' או 'עליית מדרגה' חריגים באותו מתח מתמשך, והם שייחשבו כ'אירוע חריג'" [עב"ל (ארצי) 13-04-27356 דב גוטדינר - המוסד לביטוח לאומי, 10.04.2014].

האם ויכוח, אשר כשלעצמו יכול להיות "אירוע חריג", חדל להיות כזה רק מהטעם שאירועים דוגמתו התרחשו בעבר, אפילו בתדירות של אחת לכמה שבועות?

ולעניין פגיעה בעבודה:

רק אם האירוע מוגדר "חריג" ייבחן הקשר הסיבתי בין האירוע לבין אוטם שריר הלב שאירע בסמוך לאירוע. לאחר שייקבע שיש קשר סיבתי כאמור, ייבחן אם לאירוע בעבודה השפעה רבה יותר מגורמים אישיים שיש לנפגע.

תמצית עובדתית

- המבוטח עבד במחלקת הבשר במטבח של בית חולים הדסה, והיה אחראי על הקצבייה ועל הזנת כ-3,000 עובדים ואורחים מדי יום.
- למבוטח הוצמד במשך שבע השנים שקדמו לאירוע עובד כפיף בשם ג'לאל (להלן: "ג'לאל") במטרה לסייע לו.
- בין המבוטח וג'לאל התקיימו ויכוחים חוזרים ונשנים לאורך השנים, חלקם סוערים, והייתה ביניהם מתיחות קבועה. חמש שנים קודם לכן, בעקבות ויכוח, זרק ג'לאל מגש על המבוטח ואירוע זה הוכר כפגיעה בעבודה.
- המבוטח הגיע לטיפול רפואי ביום 9.1.2013 לאחר שחש בליבו בעקבות ויכוח עם ג'לאל. עוד קודם לכן התלונן על קשיים בריאותיים.

התווכחו בתכיפות, ואפילו בתדירות גבוהה - אחת לכמה שבועות, לא הופכת את הוויכוחים הללו ל"מתח מתמשך".

● בית הדין מזכיר את פסק הדין בעניין ניב יוסף: "...אירוע חריג בעבודה אין משמעו בהכרח אירוע חד-פעמי... או אפילו אחת לכמה שבועות, יכול ולא יהיו שגרתיים לעבודה - והכל מותנה בעוצמתם ובתדירותם ובהתייחס לנפגע הספציפי שבו מדובר...".

● בית הדין גם מזכיר את עניין בנרויה - שם קבע בית הדין בדעת רוב כי ויכוח טלפוני שאליו נקלע מנהל סניף בנק עם לקוח ואשר גלש לקללות ואיומים עלה כדי "אירוע חריג", הגם שבתקופת עבודתו כמנהל הסניף (כשנתיים וחצי) הוא חווה פעמים רבות ויכוחים ואיומים מצד לקוחותיו.

● כיוון שהאירוע הוכר כ"אירוע חריג" עניינו של המבוטח הוחזר לבית הדין האזורי למינוי מומחה - יועץ רפואי, לצורך בחינת הקשר הסיבתי שבין האירוע (החריג) לבין הליקוי בליבו של המבוטח בסמוך לאירוע.

● לטענת בית הדין האזורי הפסיקה אינה מחילה על אירוע לבבי את הילכת המיקרוטראומה, ולכן המתח המתמשך בעבודה אינו מהווה בסיס להכרה במצב הרפואי כנובע מפגיעה בעבודה.

דיון והחלטה בבית הדין הארצי לעבודה

בית הדין הארצי קיבל את ערעורו של המבוטח מהטעמים הבאים:

● כדי שאוטם שריר הלב יוכר כתאונת עבודה יש להוכיח התרחשות של "אירוע חריג" שיתבטא בדחק נפשי בלתי רגיל או ב"מאמץ מיוחד" בסמוך לפני קרות האוטם ושיוגדר בזמן ובמקום.

● הוויכוח נסב על חריגותו של האירוע. בית הדין הארצי קובע כי האירוע לא היה "אירוע חריג" בעוצמתו לעומת הוויכוחים הרבים שהיו בעבר, אך עדיין מדובר ב"אירוע חריג".

● לדעת בית הדין הארצי ויכוח אינו חדל להיות "אירוע חריג" רק מהטעם שאירועים דוגמתו התרחשו מעת לעת בעבר. העובדה כי המבוטח וג'לאל